

Сковороди, Український мовно-інформаційний фонд НАН України, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Академію адвокатури України, Придніпровську державну академію будівництва та архітектури, Національну академію внутрішніх справ, Одеський національний політехнічний університет.

На пленарному засіданні було виголошено 5 доповідей, 4 з яких присвячені науковій, науково-організаційній та викладацькій діяльності О. Прицака, а саме: доповідь Я. Федорука на тему “Наукова праця Омеляна Прицака під керівництвом Івана Крип’якевича в роки німецької окупації (1941–1943)”, Т. Сидорчук – “Роль і місце Омеляна Прицака у світовій гуманітарній науці”, В. Потульницького – “Створення Омеляном Прицаком кафедри історіософії в Київському університеті імені Т. Шевченка в 1992–1994 роках”, В. Отроценка – “Проблема виділення ранніх харизматичних кланів в контексті досліджень О. Прицака”. Крім того, з доповіддю “Україна в контексті давніх мов і культур: лінгвістичний погляд” виступив завідувач кафедри загального і слов’янського мовознавства НаУКМА В. Лучик.

Робота конференції проводилася у шести секціях: “Наукова спадщина Омеляна Прицака”, “Історія та культура народів світу”, “Сходознавство та тюркологія”, “Археологія”, “Загальне і східне мовознавство” та “Українське і зіставне мовознавство”. Варто вказати на особливість конференції, яка полягала в тому, що з доповідями та виступами у дискусіях поряд з досвідченими науковцями взяла активну участь значна кількість молодих дослідників, аспірантів, наукових здобувачів з різних науково-освітніх закладів України та інших країн. З огляду на значну за обсягом та багату за структурним і змістовним наповненням бібліотечно-архівно-мистецьку колекцію О. Прицака, був проведений також круглий стіл “Стан і перспективи розвитку фонду та архівної колекції Омеляна Прицака”, в якому взяли участь учасники конференції, співробітники наукової бібліотеки НаУКМА та Національної бібліотеки України імені Володимира Вернадського.

В рамках роботи конференції відбулося відкриття виставки “З колекції Омеляна Прицака” в Галереї мистецтв імені Олени Замостян НаУКМА, де були представлені художні і графічні твори митців українського зарубіжжя – Я. Гніздовського, Л. Гуцалюка, Е. Козака та України – В. Литвиненка, Г. Якутовича, М. Бароянца. Крім того, на виставці вперше експонувалися листи та листівки Я. Гніздовського і Л. Гуцалюка до О. Прицака, в яких ідеться в тому числі і про експоновані мистецькі твори. Учасники конференції мали змогу ознайомитися ще з однією виставкою, підготовленою в рамках вшанування пам’яті О. Прицака в Музеї НаУКМА, а саме, виставкою документів з архівної колекції вченого на тему “«Торнадо – творець» у світовій та вітчизняній науці ХХ ст.”. На виставці представлені особисті документи, листи, фотографії, наукові праці О. Прицака, які висвітлюють життєвий і науковий шлях сміливого науковця, організатора сходознавчих та українознавчих студій у світі, одного з видатних та унікальних учених України ХХ ст.

Таїсія Сидорчук

VII давньоруські історико-філософські читання. — Житомир, 2014

30 травня 2014 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка відбулися VII давньоруські історико-філософські читання “Філософські ідеї в культурі Київської Русі”, присвячені пам’яті видатного українського філософа Вілена Горського. Вони були організовані Житомирським державним університетом імені Івана Франка, Інститутом філософії імені Григорія Сковороди НАН України та редакцією журналу “Наука і суспільство”.

Окрім наукових доповідей, програма читань передбачала кілька презентацій друківаних видань, зокрема, українського науково-популярного журналу “Наука і суспільство” (презентував член редколегії Сергій Йосипенко), наукового часопису “Sententiae” (презентував головний редактор Олег Хома), збірки наукових праць “Софія Київська: Візантія, Русь, Україна” (презентували відповідальний секретар Дмитро Гордієнко та редактор-упорядник В’ячеслав Корнієнко [5–7]) та шостого випуску збірки наукових праць “Філософські ідеї в культурі Київської Русі” (презентував Олександр Киричок [8]).

Побіжний огляд тематики виступів дає змогу виокремити чотири головні проблеми, довкола яких дискутували учасники, зокрема:

1. *Сучасний стан та перспективи філософії в Україні й особливості її функціонування в суспільстві.* Цієї теми стосувалися доповідь ректора Житомирського державного університету, професора Петра Сауха “Вчений, якому чужим був «барський тон філософії»” та завідувача кафедри філософії цього ж університету, професора Микола Козловця “Нація загубленого соціально-філософського дискурсу”. П. Саух у своєму виступі охарактеризував поширену практику, до якої тяжіє чимало академічних філософів, а саме, намагання ускладнено і зарозуміло викладати ідеї, які цілком можливо висловити простою і доступно мовою, такий собі “барський тон філософії”, як

це назвав І. Кант. На думку доповідача, означена проблема є доволі суттєвою, адже вона обмежує можливості філософії в публічному дискурсі і створює ситуацію її маргінальності. М. Козловець, своєю чергою, також наголосив на факті маргінальності філософських рефлексій стратегічних питань розвитку українського суспільства, який не може не осмислюватися як серйозна проблема.

2. *Методологія історико-філософського пізнання, зокрема історії філософії України.* Їй були присвячені виступи завідувача відділу історії філософії України Інституту філософії Сергія Йосипенка “Дослідницьке поле історії філософії України 1990–2000-х років”, у якій учений виявив головні аспекти дослідницького поля історії філософії України пострадянської доби та місце в ньому праць В. Горського, а також доповідь завідувача кафедри філософії Вінницького національного технічного університету, професора Олега Хоми “Критерії розрізнення національних філософій: екстремальні випадки”, де дослідник висвітлив ключові моменти, що проблематизують ідентифікацію тієї чи іншої філософії як “національної”.

3. На цьогорічних читаннях, власне, як і на минулорічних, що проходили в Чернігові, простежувався посиленний *інтерес до біографії та наукових надбань В. Горського*, що їх активно досліджують в останні роки [1–4, 9–13]. Цій темі присвятили свої виступи докторант Інституту філософії Олександр Киричок (“Філософія і політика у працях В. С. Горського”) та старший науковий співробітник Інституту археографії та джерелознавства імені Михайла Грушевського НАН України Дмитро Гордієнко (“Тарас Шевченко в осмисленні Вілена Горського”). О. Киричок із сучасних методологічних позицій розглянув ранні праці В. Горського, присвячені співвідношенню філософії і політики, та спробував довести, що руйнація лінійних схем у розумінні їх взаємозв’язку, а також розробка теоретичних основ аналізу взаємодії явищ культури, представлені у зазначених працях, можуть бути актуальними й для сучасних історико-філософських досліджень. Д. Гордієнко окреслив особливості осмислення В. Горським філософськи значущих ідей у творчості Т. Шевченка та довів, що ці погляди впродовж життя ученого зазнавали серйозних переосмислень і трансформацій.

4. На читаннях прозвучали й виступи, що стосувалися безпосередньо *дослідження філософських ідей у руських писемних пам’ятках*. Науковий співробітник Інституту філософії НАН України Тетяна Чайка, у доповіді “«Світла мірність» давньокиївських чудес” зафіксувала в давньоруській агіографічній літературі та літописах цікавий феномен благородної стриманості (“мірності”) в образі руських святих, а головний науковий співробітник Інституту філософії Віктор Малахов у доповіді “Феномен сорому в давньокиївській писемності”, знову ж таки, використавши матеріал агіографії та літописів, розкрив смислові конотації давньослов’янських лексем “студь” (“стыд”) / “срам” та зв’язок цих категорій із системою моральних координат Київської Русі й сьогодення.

Науковий форум об’єднав учених майже з усіх регіонів України і відзначився високим рівнем організації.

Література

1. Вілен Горський: дотики, смисли, споглядання / за ред. М. Л. Ткачук; упоряд. М. Л. Ткачук, Л. Д. Архипова. — К. : Аграр Медіа Груп, 2011. — 387 с.
2. Йосипенко С. Л. Ідеї філософської культури та історії філософської культури у творчості В. С. Горського / С. Л. Йосипенко // Філософські ідеї в культурі Київської Русі. — Вип. 5. — 2012. — С. 8–22.
3. Лисий І. Я. Спогад про Вілена Сергійовича Горського / І. Я. Лисий // Філософські ідеї в культурі Київської Русі. — Вип. 3. — 2010. — С. 13–15.
4. Руденко С. В. Теоретичні проблеми розвитку історії української філософії у сучасних дослідженнях (концепція історико-філософського українознавства В. С. Горського) / С. В. Руденко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — № 98. — 2010. — С. 25–28.
5. Софія Київська : Візантія. Русь. Україна : зб. статей на пошану д. іст. наук, проф. Н. М. Нікітенко / від. ред. : д. іст. наук, проф., чл.-кор. НАН України П. С. Сохань; упоряд. Д. Гордієнко, В. Корнієнко. — К., 2011. — 352 с.
6. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II : зб. наукових праць, присвячена 150-літтю з дня народження Дмитра Власовича Айналова (1862–1939) / під. ред. д. іст. наук, проф., чл.-кор. НАН України П. С. Сохань; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. — К., 2012. — 464 с.
7. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. III: збірка наукових праць, присвячена 150-літтю з дня народження Єгора Кузьмича Рєдіна (1863–1908) / під. ред. д. іст. наук, проф., Ю. А. Мицика; упоряд. Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. — К., 2013. — 672 с.
8. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Збірник наукових праць. — 2014. — Вип. 6. — 117 с.
9. Чайка Т. О. Бесіди з Віленом Горським. Філософський факультет / Т. О. Чайка // Філософська думка. — 2014а. — № 1. — С. 111–126.
10. Чайка Т. О. Бесіди з Віленом Горським : Мій інститут. “Острів щастя” / Т. О. Чайка // Філософська думка. — № 5. — 2012а. — С. 89–106.
11. Чайка Т. О. Бесіди з Віленом Горським : Мій інститут. Витяг з історії / Т. О. Чайка // Філософська думка. — № 3. — 2012б. — С. 103–107.
12. Чайка Т. О. Бесіди з Віленом Горським : Мій інститут. Історія триває / Т. О. Чайка // Філософська думка. — № 4. — 2012с. — С. 114–126.
13. Чайка Т. О. Університет liberal arts, або Скільки Сквород потрібно українській культурі. Бесіда з Віленом Сергійовичем Горським / Т. О. Чайка // Філософські ідеї в культурі Київської Русі. — Вип. 3. — 2010. — С. 17–32.

Олександр Киричок